

Hållbara eldsjälar

Region Kronoberg, BY2030

AI genererad bild

Inledning och bakgrund

BY2030 är en innovationsmiljö och en kraftsamling i Region Kronobergs Regionala utvecklingsstrategi, RUS. Syftet är att stärka boendeattraktiviteten i länets byar och samhällen, tillsammans med dem som bor där. Fokus utgår från platsen och människan, dvs gestaltning och folkhälsa. BY2030 arbetar brett med ett antal olika aktörer i länet som kommuner, myndigheter, akademi, civilsamhälle och de boende, och är en plattform för kunskap, insikter och kontakter. Arbetet sker i en tid av omställning, något som BY2030 tar tillvara på genom att låta hållbarhet genomsyra allt arbete.

Eldsjälar är en viktig resurs i framtidens utvecklingsarbete. De får allt oftare ta rollen och täcka luckorna i vårt välfärdssystem då resurserna inte räcker till. Vilken roll ska eldsjälarna ha? Hur kan vi som region stödja dem i deras arbete? Hur kan vi bidra för att skapa förutsättningar för hållbarhet? Hur håller vi deras låga vid liv, vad ger dem bränsle och hur ser vi till att de inte blir brända?

Vi tror att hållbara eldsjälar är en viktig och kanske avgörande aktör i framtidens utvecklingsarbete.

Teoretisk modell

Med ovanstående bakgrund har vi plockat fram en teoretisk modell med syfte att ge förutsättningar för hållbara eldsjälar över tid, och som ett redskap för oss i vårt regionala arbete.

Vi har identifierat tre grundstenar, delar som vi tror är viktiga att ha med sig i arbetet med eldsjälar för att skapa hållbarhet. Dessa har vi brutit ner i ett antal nyckelord att ha med i beaktande och jobba utifrån i eldsjälsarbetet. De nyckelord som vi har kopplat in under respektive grundsten kan vissa av dem ses under fler delar.

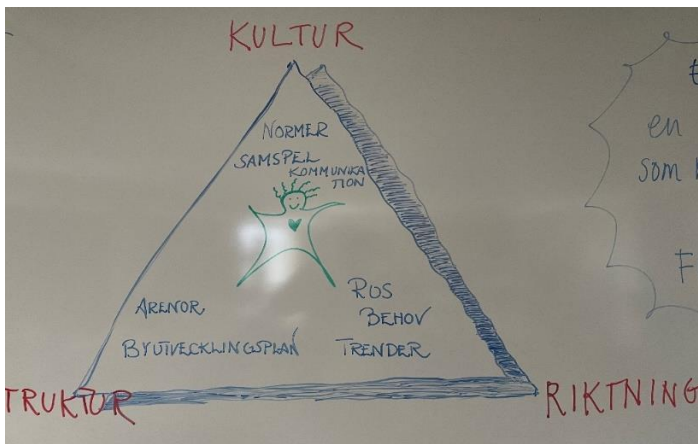
Grundstenarna är: *Struktur* – *Riktning* - *Kultur*.

Modellen tar avstamp i Aaron Antonovskys forskning runt KASAM, Känsla av sammanhang, och dess hälsobringande faktorer (Antonovsky, 1991). KASAM mäter känsla av sammanhang och i vilken utsträckning en har en känsla av tillit till sin egna förmåga att möta motgångar, vilket kan kopplas till upplevt välbefinnande och hälsa.

KASAM mäter känsla av sammanhang utifrån tre delskalor:

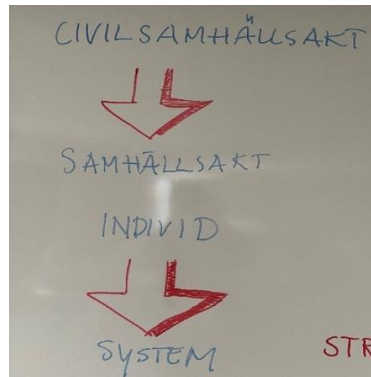
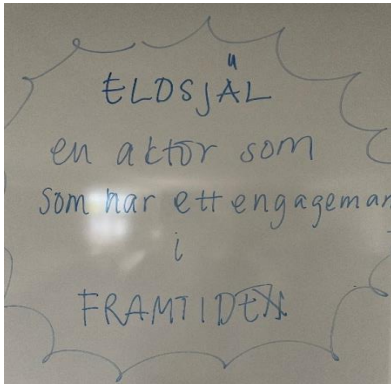
- *Meningsfullhet* - är känsla av att en är delaktig, vill engagera sig i de utmaningar som finns och är motiverad. Av oss översatt till *riktning* och svarar på frågan *Varför* ska vi göra.
- *Begriplighet* – är förståelse för omvärlden, en känsla av att det som händer är begripligt, strukturerat, ordnat och går att förutse. Av oss översatt till *struktur* och svarar på frågan *Vad* ska vi göra.
- *Hanterbarhet* – är upplevelsen att ha resurser för att hantera tillvaron och olika händelser, att veta hur en ska agera. Av oss översatt till *kultur* och svarar på frågan *Hur* ska vi göra.

Se nedan bild på teoretisk modell.

Definition eldsjäl

Vi har breddat tanken runt vad som identifierar en eldsjäl. Vår definition och utgångspunkt är: *en aktör med ett engagemang i framtiden*. Här har vi gått från en civilsamhällsaktör till en samhällsaktör, och från ett individperspektiv (personbundet) till ett systemperspektiv.

De tre grundstenarna

Struktur

Vi har utgått från system och mönster som förklaring till *struktur*, och identifierat två stycken nyckelord:

- Arenor: I BY2030 har vi idag en väl fungerande plattform för samverkan och arenor för bland annat tjänstemän från kommuner och myndigheter, en så kallad kommungrupp. Hur kan den se ut när vi breddar begreppet eldsjälar? Kan vi hitta en plattform för samverkan och kunskapsutbyte mellan byarna i Kronobergs län? Vad har eldsjälar för behov?
Växjö kommun har exempelvis skapat ett landsbygdsråd där representanter från landsbygden blir arvoderade för att delta. Rådet har som uppgift att belysa landsbygdens perspektiv på de

olika beslut som tas inom kommunen. Är detta något som vi kan jobba vidare på?

- Byutvecklingsplan: Byns utvecklingsplan är en gemensam bild av var platsen ska vara i framtiden. Planen finns idag i ganska många byar i Kronobergs län. Men det är inte ofta som byns plan ger avtryck i kommunernas planering, inte heller i en regions. Kan vi åstadkomma något sådant för att få kraft i länets utvecklingsarbete mot hållbara livsmiljöer?

Vi har tagit fram en mall för byutvecklingsplaner som vi vill testa. Vi tror att denna kan vara ett viktigt redskap för att ge förutsättningar för struktur, den kan stå för vad som ska göras, och skapar förutsättningar för begriplighet. Vi tror att det är viktigt att det är byn som äger planen, vår roll kan vara att processleda, och kanske på sikt koppla ihop den med den kommunala och regionala planeringen.

Sammanfattningsvis ser vi strukturen som basen och plattformen. Något att falla tillbaka på när det blåser, och som ger förutsättningar för att skapa balans.

Riktning

Vad styr riktningen i arbetet? Varför ska vi göra det vi gör? Här har vi identifierat tre nyckelord:

- RUS: är vårt styrande dokument och för kommunen vägledande, primärt vår gemensamma riktning. Den stöttar oss i bådas vårt arbete.
- Behov: samtligas vårt arbete styrs av de behov som finns både i gestaltningen och hos människorna. Det kan vara kopplat till hälsoläge, service, fritidsaktiviteter - genom involvering kan vi stödja i arbetet med att identifiera byinvånarens upplevda behov. Kanske med utgångspunkt i olika indikatorer?

- Trender: påverkar riktningen på arbetet ex klimat och krisberedskap är i dagsläget aktuella frågor som har seglat upp de senaste åren och som påverkar allas vårt fokus.

Sammanfattningsvis finns det faktorer inom riktningen som både går att påverka och inte påverka. Den regionala rollen skulle därför rimligtvis även innebära att hitta förhållningssätt till det som inte går att påverka, att bidra till att skapa meningsfullhet.

Kultur

Ordet kultur kommer från det latinska ordet *cultura* som betyder odling. Vår utgångspunkt är att kultur handlar om det mellan mänskliga, våra samspel, agerande och beteende gentemot varandra, interaktion. Det som händer när människor möts. Här har vi identifierat tre nyckelord:

- Normer, samspel, kommunikation: i byn och det mindre samhället handlar det om att förstå de normer och spelregler som finns på just den platsen. En duktig eldsjäl ska känna till dessa och hantera dem, kunna kommunicera och samspela/samarbeta med både de som har bott på platsen i generationer, men också de som är nyinflyttade. Det handlar också om de normer som är mer allmängiltiga, exempelvis som att bilen är en norm i ett mindre samhälle, där strävan kanske är utifrån ett utifrån perspektiv att en cyklar istället för både hälsan och miljön skull.

Hjärnforskningen säger att vi människor lär oss på ett enkelt sätt genom att imitera andra människors agerande och beteende. Eldsjälens roll som förebild och spridare av goda kulturer ska därför inte underskattas utan nyttjas i utvecklingsarbetet.

Workshop Reglabs årskonferens

Vi blev inbjudna att på Reglabs årskonferens i Sundsvall den 12–13 mars med temat *Motståndskraft- det börjar med dig och mig*, genomföra en studiecirkel om Hållbara eldsjälar.

Inledningsvis berättade vi om vår teoretiska modell ovan, och bad sedan om hjälp med att bredda våra tankar.

Vad såg deltagarna mer för strukturer som resurs i arbetet? Vad styr mer vår riktning som vi inte har tagit i beaktande? Vad hade deltagarna för arenor för sina eldsjälar? Finns det goda exempel på hur en kan arbeta med och sprida goda kulturer? Andra perspektiv, saker att ta i beaktande i arbetet för hållbara eldsjälar som vi har missat?

En workshop genomfördes, som avslutades med att deltagarna fick mingla runt, gå på vernissage och reflektera över de olika gruppernas arbete och inspel.

Struktur

Vad sa deltagarna?

- Definiera plats, aktör, förutsättningar. Demokratisk representation.
- LUP, kommer finansiering.
- Hur kan en använda Leader?
- Spegla modellen i det som hände då folkrörelsen drog igång i en annan tid.
- ”Paradox”- ju mer vi organiserar, administrerar och byråkratiserar desto svårare är det att mobilisera eldsjälar.
- Scenarioarbete och händelsekedjor kring ex handla eller inte handla i den lokala butiken.
- Förädlingsmackapären hela Sverige ska leva, Gävleborg.

- UF- Ung företagsamhet finns och är populärt men varför inte föreningskunskap för unga?
- Inte låta eldsjälarna brinna ut, det måste vara fler än få.
- Viktigt att låta alla komma till tals, inte bara eldsjälarna. Det är inte säkert att alla delar åsikt.
- Finansiering kan bidra till struktur.
- Strukturer måste byggas i samverkan med offentlig sektor och på delaktighet.
- Om eldsjälarna finns i en struktur blir det mindre sårbart.
- Finansiering Leader.
- Samlokalisera funktion och sense.
- Utmaningen med att inte kunna stötta lokalt (endast regionalt perspektiv)
- Vad kan vi egentligen göra?

Riktning

Vad sa deltagarna?

- Balans då och nu.
- BIO ansatsen.
- Regional utveckling bidrar med riktningen.
- Hjälp kommunen med struktur ex Landsbygdsstrategi arbete.
- Strukturbild + mellanrummen- hur kan en jobba där?
- ÖP rumslig strategi.
- Flytta RUS:en till struktur och låt den va basen/plattformen.
- ...inte är då RUS:en en *riktning*...
- Byt ut *riktning* till *process*.
- Utgå från platsen och invånarnas behov och inkludera i utvecklingen.
- Hitta kopplingen region och eldsjäl så båda hjälps åt om samhället backar.
- Gemensamma behov- gemensam riktning.
- Bjud in till dialog.

- Finansiering RSP.
- Bredda input till viktiga styrdokument och formulering av utmaningar.

Kultur

Vad sa deltagarna?

- Innovation, prövande.
- Gemensamt ansvar, arbetsgrupper.
- Ta bort trösklar, förenkla föreningsadministration.
- Gå inte förbi kommunen.
- Hur kan bygden själv stötta eldsjälén?
- Akademisera inte eldsjälén kulturen! Låt den leva fritt.
- Samspelet mellan olika nivåer funkar inte, vänd på processen.
- Förenkla språk och metaforer hos "oss".
- Offentliga aktörer måste vara begripliga.
- Att människor inte orkar engagera sig, dock i korta projekt som ligger nära dem.
- Mötesplatser - skapa plats för det mellanmänskliga; digitala och analoga.
- Uppmuntra och stötta arrangörer.
- Föreningskompetens/kultur.
- Viktigt att bygga goda förebilder och uppmärksamma dem, så att en vill vara bra.
- Fokus på hur en skapar eldsjälén, goda samhällsmedborgare. Folkhögskoleuppdraget är en bra princip.
- In lyssnande, dialog snarare än diskussion.
- Om struktur och delaktighet finns på plats från start skapas sunda normer.
- Ändra/påverka fördelningsnormen där stad får men än land.